

УДК 657.421.1:664.143.013

МАРТИНОВСЬКИЙ В.С., канд. екон. наук, доцент, ДАНІЛОВА А.М., студ.

Одеська національна академія харчових технологій

РОЛЬ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглядаються основні аспекти сучасної амортизаційної політики в контексті положень Податкового кодексу України. Виділено основні принципи проведення політики на макро- та мікрорівні.

Ключові слова: амортизаційна політика, основні фонди, ефективність, інвестиції, інновації.

The article examines the main aspects of modern depreciation policy in the context of the provisions of the Tax Code of Ukraine. The basic principles of the policy at the macro- and micro-level are selected.

Keywords: depreciation policy, fixed assets, efficiency, investment, innovation.

Вступ. В умовах фінансової кризи для вітчизняних підприємств в цілому та, зокрема, для підприємств кондитерської промисловості, зважаючи на велику обмеженість зовнішніх джерел фінансування, значно зросла роль власних джерел, а саме прибутку та амортизаційних відрахувань. При цьому прибуток як основне джерело розширеного відтворення ресурсів підприємства, внаслідок падіння ділової активності більшості суб'єктів господарювання в умовах кризи, не може виконувати цю функцію: діяльність багатьох підприємств збиткова.

Амортизаційні відрахування, таким чином, стають для багатьох вітчизняних підприємств єдиним джерелом відтворення технічної бази.

Однією з особливостей ринку кондитерських виробів є підвищена технологічність виробничих процесів щодо інших виробництв. Висока конкурентна боротьба в галузі вимагає постійного оновлення асортименту продукції, що в свою чергу пов'язане з необхідністю постійного якісного оновлення технічної бази, та в першу чергу, технологічного устаткування. Дана обставина ще більше підкреслює актуальність проблеми розробки ефективної амортизаційної політики.

Набуття чинності з 2011 року основних положень Податкового кодексу значно вплинуло на процес формування амортизаційної політики підприємств внаслідок зміни розрахунку амортизаційних відрахувань при оподаткуванні прибутку.

Як показує досвід індустріально розвинених країн, підвищенню інноваційного потенціалу багато в чому сприяє проведення амортизаційної політики як складової інвестиційної політики на всіх рівнях управління, що дозволяє забезпечити оновлення виробничого потенціалу в середньому кожні 5 років.

Проблеми формування амортизаційної політики організації відображені в працях Абакумова Р.Г., Баєва З.Ш., Башкірова Н.Н., Бланка І.А., Веретенникова І.І., Петрикова Е.М. і, в основному, відображають загальні методологічні підходи до формування амортизаційної політики організації на макро- та мікрорівні.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз механізмів побудови та реалізації ефективної амортизаційної політики на основі аналізу сутності амортизації як джерела фінансування відтворення

основних фондів, вдосконалення методів нарахування, накопичення і використання амортизаційних відрахувань, упорядкування фінансового контролю та обліку руху амортизаційних потоків, а також розробка пропозицій щодо підвищення ефективності амортизаційної політики на підприємствах кондитерської промисловості України.

Результати. З огляду на те, що податкова система в Україні виконує сьогодні, перш за все, фіскальну функцію, при тому, що стимулює лише декларується, амортизаційну політику можна розглядати окремо на макро-та мікрорівні. На жаль, на макро-рівні амортизаційна політика зводиться, в основному, до максимізації надходжень від податку на прибуток, при розрахунку якого використовуються амортизаційні відрахування, при тому, що в розвинених країнах амортизаційна політика є потужним важелем впливу держави на діючі економічні процеси та на їх регулювання в необхідному напрямку. Проводячи ефективну амортизаційну політику, держава тим самим сприяє прискоренню темпів науково-технічного прогресу, нарощуванню національного багатства країни, поліпшенню якісного стану основних фондів, пожвавленню інвестиційної діяльності, забезпеченню конкурентоспроможності виробленої продукції.

Слід однак зазначити, що останнім часом державою вживаються спроби підвищити ефективність стимулюючої функції амортизаційної політики, що відображається в орієнтації на міжнародні стандарти як у напрямку економічно доцільних термінів корисного використання майна, що підлягає амортизації, так і застосування нових ефективних механізмів нарахування амортизаційних відрахувань. Найбільш важливими складовими цієї амортизаційної політики є значне зниження строків корисного використання майна, що підлягає амортизації, більш широка можливість вибору методів нарахування амортизаційних відрахувань. Так, Законодавством України значно розширені можливості підприємств по застосуванню прискореної амортизації, що створює умови максимально ефективного процесу відтворення основних фондів. Значно збільшено кількість класифікаційних груп з відповідними мінімальними термінами експлуатації, що говорить про більш адекватне, з точки зору відтворювального процесу, нарахування амортизації. На жаль, найбільш активна частина основ-

них фондів промислових підприємств - технологічне обладнання, віднесено до однієї групи (4-а група), без можливості подальшої деталізації за граничними термінами експлуатації, що значно знижує ефективність амортизаційної політики в контексті необхідності постійного якісного оновлення технічної бази.

Протягом ряду останніх років для економіки України був характерний спад виробництва, амортизаційні відрахування відволікалися для поповнення оборотних коштів, що призвело до значного старіння виробничих фондів. У результаті в даний час амортизаційні відрахування не можуть забезпечити навіть простого відтворення основних засобів.

У той же час напрями інвестування значно впливають на подальше формування інвестиційних ресурсів. У зв'язку з цим, необхідно направляти амортизаційні відрахування, в першу чергу, на впровадження інновацій, оскільки в умовах ринкових відносин різко зростає конкуренція, і в результаті освоєння технологічних інновацій можна значно підвищити продуктивність праці та якість продукції. Ця теза набуває особливого значення для кондитерської промисловості з дуже жорсткою конкурентною боротьбою, постійним оновленням асортименту продукції і технічної бази.

Введення нового порядку нарахування амортизаційних відрахувань безпосередньо пов'язується зі стимулюванням оновлення технічної бази, оскільки при формуванні амортизаційної політики з'явилася можливість вибору методу нарахування амортизації, а отже, регулювання величини прибутку і, відповідно, податку на прибуток. Таким чином, механізм прискореної амортизації можна розглядати в якості своєрідної форми податкових знижок, що переслідує мету стимулювання інвестицій та впровадження нової техніки.

Щодо амортизаційної політики на мікрорівні, то, перш за все, хотілося б відзначити, що амортизаційні відрахування включаються до складу витрат з виробництва та реалізації продукції, після її реалізації надходять на поточний рахунок суб'єкта господарювання у складі виручки. Відповідно до чинного законодавства, амортизаційні відрахування знаходяться в якості самостійного фонду грошових коштів. В результаті вони можуть бути використані підприємством не тільки відповідно до функціонального призначення, а також на інші цілі, наприклад, на поповнення оборотних коштів. Але якщо у фінансово стійких організацій амортизаційні відрахування можуть лише на короткостроковий період використовуватися не за цільовим призначенням, то в разі кризової ситуації вони стають постійним джерелом фінансування нестачі власних оборотних коштів. В результаті підприємство не може забезпечити навіть простого відтворення основних фондів. Як правило, причиною нецільового використання амортизаційних відрахувань, поряд з браком фінансових ресурсів, є те, що це власне джерело і, як вважається дуже часто, воно є безкоштовним. У зв'язку з цим при виникненні відповідної потреби у фінансових ресурсах, цьому джерелу віддають перевагу в першу чергу. Насправді ситуація виглядає дещо інакше.

Відносно ціни власних коштів підприємства існують різні точки зору. Зокрема, одна з них полягає в тому, що власні кошти є безкоштовним джерелом. Прихильники іншої точки зору дотримуються думки, що, хоча використання власних коштів і не передбачає жодних явних виплат (таких, як відсоток або дивіденд), вони все ж мають свою ціну.

Виходячи з того, що при використанні амортизаційних відрахувань не за цільовим призначенням вони вкладаються в виробництво (оборотні кошти) і забезпечують дохід на рівні рентабельності оборотних коштів, друга точка зору являється більш обгрунтованою. В іншому випадку, амортизаційні відрахування можуть бути поміщені в банк під відповідний відсоток або на певних умовах здані в позичку і т.д. В цьому випадку вони також забезпечують отримання відповідного доходу. Таким чином, використання амортизаційних відрахувань за цільовим призначенням оцінюється неотриманими доходом з інших можливих джерел. Зазвичай з наявних альтернатив обирають ту, у якій найвища прибутковість.

При виборі варіанту використання амортизаційного фонду особливу увагу слід приділити аналізу обмежень кожного з напрямів. Якщо при розміщенні коштів в банківській установі головним обмеженням є його стійкість і стабільність, то при використанні амортизаційних відрахувань на поповнення оборотних коштів (виробництво продукції) обмежень набагато більше (рівень використання виробничої потужності, ринкова кон'юнктура, її стабільність та інші ринкові фактори).

Для будь-якого підприємства дуже важливо, щоб в кінцевому підсумку науково обгрунтована амортизаційна політика призводила до максимізації величини: чистий прибуток плюс амортизаційні відрахування:

$$Пч + Амакс \quad (1)$$

де Пч - чистий прибуток;

А - амортизаційні відрахування.

На наш погляд, величина (Пч + А макс) може служити критерієм для економічного обгрунтування амортизаційної політики на мікрорівні.

Нарахована сума амортизаційних відрахувань впливає на прибуток підприємства. Чим вище амортизаційні відрахування, тим нижче прибуток і навпаки. Зменшуючи прибуток, зростання амортизаційних відрахувань призводить до зниження податку на прибуток та збільшення власних фінансових ресурсів підприємства, що називається «податковим щитом».

Отже, чим вище сума амортизаційних відрахувань, тим вище податковий захист, або податковий щит підприємства. Але оскільки різні галузі і виробництва мають різну частку амортизаційних відрахувань у структурі витрат на виробництво і реалізацію продукції, то вони мають і різну ступінь податкового захисту.

Галузі з найбільшою питомою вагою амортизаційних відрахувань у структурі витрат відносяться до фондомістких. Ці галузі отримують найбільший вигравш від ефекту «податкового щита». Але, як правило, найбільш значне збільшення амортизаційних відрахувань пов'язане з використанням нелінійного методу їх нарахування, застосовуваного в основному

до активної частини основних фондів, тому більший ефект отримують галузі зі значною часткою активної частини основних засобів. Кондитерська галузь, як і всі галузі харчової промисловості, є матеріаломісткою, що значно знижує ефективність заходів з оптимізації податку на прибуток за рахунок використання прискореної амортизації.

Висновки. Резюмуючи вищевикладений матеріал, можна відзначити наступне:

- незважаючи на намічені позитивні тенденції в амортизаційній політиці на макrorівні, позиції держави та суб'єктів господарювання різні, навіть частіше протилежні: прагнення вилучити максимальну

величину податкових платежів перешкоджає реалізації стимулюючої функції амортизаційної політики;

- в основу оцінки ефективності амортизаційної політики повинен бути покладений принцип синергії: максимальний інтегральний результат амортизаційної політики на макро- та мікрорівні;

- жорстка конкурентна боротьба, висока концентрація капіталу, значний експортний потенціал свідчать про сприятливу перспективу для кондитерської промисловості, що вимагає від підприємств максимально ефективної інвестиційної, а також амортизаційної політики, як основної її частини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Галуза С. Оцінка використання активів у аналізі ефективності підприємства / С. Галуза // Економіка України. – 2005. – № 6. – С. 22-26.
2. Осипов П. Інтегральний виробничий потенціал харчової промисловості / П. Осипов / Одеса : 2004. – 286 с.
3. Хотомлянський А. Амортизаційний фонд як джерело відтворення основних засобів / А. Хотомлянський // Економіка України. – 2004. – № 3. – С. 33-38.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242, зі змінами та доповненнями.
5. Податковий кодекс України від 03.12.2010 р. зі змінами і доповненнями.

УДК [005.52:664.8.013(477.74)]:005.934:33

КУПРИНА Н.М., канд. экон. наук, доцент, СТЕПАНОВА А.В., аспирант
Одесская национальная академия пищевых технологий

НАПРАВЛЕНИЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПЛОДОВООВОЩЕКОНСЕРВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье проведен анализ плодоовощеконсервной промышленности Одесской области. Рассмотрено формирование кластерных объединений предприятий как направление сохранения эффективности деятельности и конкурентоспособности предприятий как пищевой, так и плодоовощеконсервной промышленности.

Ключевые слова: плодоовощеконсервная промышленность, экономическая безопасность, реструктуризация, конкурентоспособность деятельности, эффективность деятельности, кластерные объединения.

This article analyzes the state of canning industry in Odessa region. We examined the formation of a cluster of associations of enterprises to maintain efficiency and competitiveness of the food industry as well as the fruit-and-vegetable canning industry.

Keywords: fruit-and-vegetable canning industry, economic security, restructuring, competitiveness, effectiveness, cluster association.

Введение. В условиях влияния глобализационных процессов на экономику Украины, в частности вступления Украины в ВТО, что приводит к росту конкуренции, ужесточению требований к качеству и безопасности продукции, улучшению уровня упаковки и маркировки, от отечественных товаропроизводителей требуется привлечение дополнительного количества ресурсов с целью обеспечения соответствия качества продукции международному уровню, поиска путей сохранения эффективности и конкурентоспособности деятельности. Современные требования, предъявляемые к стандартам качества производимой продукции, требуют от производителей привлечения

дополнительных ресурсов, что приводит к увеличению затрат предприятия. Предприятия плодоовощеконсервной промышленности напрямую сталкиваются с проблемой качества поставляемого сырья и жесткой конкуренцией на рынках сбыта готовой продукции, поэтому вопросы контроля качества и безопасности готовой продукции, сохранения эффективности деятельности и конкурентоспособности представляют интерес для дальнейшего исследования.

Благодаря благоприятным климатическим условиям, Южный регион Украины обладает внушительным потенциалом в сфере производства пищевой продукции. Пищевая промышленность является од-